

UNIVERZITA PALACKÉHO OLMOUC

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Marek Číp

Cimbálová literatura a její specifika.

Olomouc 2019

vedoucí práce: PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a prameny jsem řádně zaznamenal do seznamu zdrojů, který je součástí této práce.

V Olomouci dne 6. 6. 2019

.....

podpis

Chtěl bych touto cestou velmi poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PaedDr. Leně Pulchertové, Ph.D. za cenné rady, poskytnutí odborných materiálových podkladů a trpělivost během konzultací.

Obsah

Úvod	6
1. Historie cimbálu a stavba nástroje	7
1.1. Všeobecná historie cimbálu	7
1.2. Stavba nástroje	9
1.2.1. Malý cimbál.....	9
1.2.2. Velký cimbál	10
1.2.3. Paličky na cimbál	10
1.3. Výrobci cimbálu v České republice	11
2. Výuka cimbálu v České republice a v zahraničí.....	13
2.1. Výuka cimbálu na ZUŠ v Čechách a na Moravě	13
2.2. Výuka cimbálu na českých konzervatořích.....	18
2.3. Výuka cimbálu na vysokých školách.....	19
3. Literatura pro cimbál.....	21
3.1. Škola hry na cimbál.....	21
3.1.1. Vojtěch Brada – Škola hry na cimbál.....	22
3.2. Etudy pro cimbál	23
3.2.1. Etudy cimbálové školy Vojtěcha Brady	23
3.2.2. Etudy cimbálové školy Františka Reppy	24
3.2.3. Další etudy.....	24
3.3. Koncerty pro cimbál.....	24
3.4. Další skladby	25
3.4.1. Variace pro cimbál	25
3.4.2. Sonáty, Sonatiny.....	26
3.4.3. Ostatní skladby	26
3.5. Skladatelská soutěž	27
3.6. Ostatní literatura.....	28

4. Využití skladeb pro cimbál v osnovách ZUŠ	29
4.1. Osnovy pro I. stupeň základního studia ZUŠ ve hře na cimbál	29
5. Významní autoři cimbálového světa	33
5.1. Albert Pek.....	33
5.2. Vojtěch Brada.....	34
5.3. Jaromír Dadák	35
5.4. Jarmila Mazourová.....	36
5.5. Daniel Skála	37
Závěr	39
Použité zdroje a literatura	40
Přílohy	
Seznam příloh	
Anotace	

Úvod

Hrou na cimbál se zabývám od svých 12 let. Prošel jsem výukou v ZUŠ Alfréda Radoka ve Valašském Meziříčí a následně na Konzervatoři P. J. Vejvanovského v Kroměříži pod vedením Růženy Děcké. Hra na cimbál i samotný nástroj mi učaroval natolik, že jsem se rozhodl pro dráhu pedagoga na ZUŠ.

Abych obohatil a rozšířil nejen své dosavadní znalosti, vybral jsem si téma bakalářské práce s názvem *Cimbálová literatura a její specifika*. V této práci bych chtěl zmapovat literaturu pro cimbál s jejím využitím při výuce v českých hudebních školách.

Práce je rozčleněna do 5 částí. V první kapitole se seznámíme se všeobecnou historií cimbálu. Jsou zde zmíněni i předchůdci nástroje. Dále se práce zabývá stavbou nástroje a mapuje výrobce cimbálu v České republice. Druhá kapitola přibližuje možnosti výuky hry na cimbál v České republice. Vzhledem k tomu, že vysokoškolské studium v České republice neexistuje, přibližujeme možnosti studia na vysokých školách v zahraničí. Stěžejní kapitolou je třetí část, ve které se seznámíme s dostupnou literaturou pro cimbál. Vybral jsem skladby především českých autorů, neboť by práce přesáhla rozsahem požadavky na bakalářskou práci. Tato kapitola podává i seznam etud, skladeb a koncertů pro cimbál, včetně jejich autorů. Praktické využití skladeb pro cimbál je obsaženo ve čtvrté části, která pojednává o učebních osnovách, a zaměřuje se na I. stupeň základního studia na ZUŠ. V závěru své práce uvádím významné autory cimbálového světa a zmiňuji české autory doby minulé i současné.

Jelikož v našich zemích zatím není mnoho literatury, čerpal jsem především z publikace *Svet cimbalu* od Viktórie Herencsár, kvalifikačních prací, vlastních zkušeností a konzultací pedagogů hry na cimbál na různých typech škol. Doufám, že tato práce přispěje k obohacení znalostí a vědomostí v cimbálové literatuře v našich zemích.

1. Historie cimbálu a stavba nástroje

V této kapitole se zaměříme na hudební nástroj cimbál. Seznámíme se s jeho historií a stavbou nástroje. Přiblížíme si některé předchůdce současného cimbálu, s nimiž se stále můžeme ve světě setkat. Na závěr této kapitoly si představíme výrobce cimbálů v České republice.

1.1. Všeobecná historie cimbálu

Podíváme-li se do historických pramenů, zjistíme, že cimbál byl, je a bude součástí kultury mnoha národů. Popsat dějiny cimbálu není vůbec jednoduché, ani přímočaré. Najdeme jej v různých variantách a typech na Blízkém východě, v přední Asii, v baltských zemích, střední Evropě, Francii, Itálii nebo Španělsku. Na našem území se cimbál řadil mezi lidové nástroje, které měly uplatnění především ve folklórním prostředí.

První dochované historické údaje o předchůdcích cimbálu pozorujeme z ikonografických zobrazení, archeologických vykopávek, archivních zdrojů, nebo starší literatury. Tyto zdroje nám pomáhají zjistit historii cimbálu a jeho předchůdců (KURFÜRST, 2002).

Cimbál řadíme do skupiny nástrojů drnkacích, nebo úderných. Dále cimbál můžeme zařadit do skupiny chordofonů. Nejstarší zobrazení chordofonu, které bylo objeveno na asyrském reliéfu v Kindjik, nacházíme 3000 let př. n. l. Mezi další důležité objevy řadíme miniatury vykopané v blízkosti města Ninive v Iráku v 9. stol. př. n. l. V těchto vykopávkách nalzáme skříňku z ořechového dřeva s 18 strunami¹, na kterou se hrálo dřevěnými paličkami. Tyto historické nálezy nám napomáhají zjistit původ nástroje, který se k nám dostal až z daleké Asie.

Předchůdcem cimbálu je také hudební nástroj kin, který je z čínského prostředí, a arabské nástroje, které se využívají i v současnosti. Jsou to drnkací *qanun* a úderný *santur*. První dochované zdroje o předchůdci cimbálu na evropském území pochází až z 9. stol. n. l., kde se objevuje nástroj s 4-5 strunami. Kromě této dochované zmínky máme písemné zdroje o králi Davidovi, který je zobrazen při hře na *psalterium*².

---

¹ Viz. přílohu č. 1

² Viz. přílohu č. 2

Ve 12. století jsou dochovány nálezy z portálu kostela v portugalském Santiagu de Compostela, kde je zobrazeno dvacet čtyři apokalyptických starců a jeden z nich má na klíně položené *psalterium* trojúhelníkového tvaru.

Ve 13. století je *psalterium* využíváno nejen v církevních chrámech, ale i ve světském prostředí. Sdružuje se s různými nástroji, např.: *psalterium*, *harfa*, *bubínek*, *trubka*, nebo *psalterium*, *harfa*, *trubka*, *portativ*, *fidela*, *flašinet*, *kithara*, a jiné.

Ze 14. století se nacházejí záznamy ve Velislavově bibli, kde je zobrazen doprovod písní *fidulou*, *harfou*, *psalteriem*, *loutnami*, a dalšími drnkacími nástroji.

Do 15. století je *psalterium* (*žaltář*)³ zobrazován ve svislé poloze a hraje se na něj drnkáním. Od poloviny 15. století se setkáváme s ležící polohou *psalteria* zvaného *dulcimer*, na něj se hraje již pomocí dřevěných paliček. Nejstarší zobrazení nástroje je z období kolem roku 1450 na vitráži Muzea Jagellonské univerzity v Krakově.

V 16. století jsou zaznamenány písemné zprávy již z větší části Evropy a Asie. Setkáváme se i s obměnami názvu tohoto nástroje – *psalterio*⁴, *salterio* (území Itálie, Španělska, Nizozemí), *hackbrett*⁵ (území Německa), *dulcimer* (Anglie, Irsko), *tympanom* (Francie), *cimbalom* (Maďarsko), *cimbalky*, *tambal* (východní Evropa), *santur*⁶ (Turecko, Indie, Egypt), *yang chin* (Čína, Tibet, Mongolsko) *Koto*⁷ (Japonsko).

V 17. století dosáhl cimbál větší obliby v tzv. šlechtické hudbě, ale byl také spjat i s nižší vrstvou. Do poslední třetiny 17. století se konstrukce *psalteria* nezměnila. Roku 1690 Pantaleon Hebenstreit zdokonalil *hackbrett*, se kterým se seznámil na taneční zábavě a který ho velice okouznil. Začal na tento nástroj koncertovat a v roce 1704 jej představil na dvoře krále Ludvíka XIV. Nástroj dostává dekret na název *pantaleon*. V tomto období vznikají také skladby psané pro *salterio*.

V 18. století se začíná cimbál uplatňovat v lidovém prostředí a cigánských kapelách. Na cimbál hrají nevzdělaní lidé, kteří improvizují, hrají podle sluchu a cimbál pomalu ztrácí svou úroveň.

V 19. století dochází ke změnám, především ve vývoji nástroje. Technicky jej zdokonalil továrník českého původu Václav Józef Schunda z Budapešti, s nímž

---

³ Žaltář je český název psalteria.

⁴ Viz. přílohu č. 3

⁵ Viz. přílohu č. 4

⁶ Viz. přílohu č. 5

⁷ Viz. přílohu č. 6

spolupracoval skladatel Géza Allaga. Roku 1874 vybavil cimbál pedalizačním systémem. Výrobu pak převzala firma Bohák.

V roce 1991 byla založena Světová asociace cimbálu, prezidentkou se stala Viktória Herencsár. Asociace pořádá cimbálové kongresy v různých zemích, které přispívají k získání nových poznatků o technice hry na cimbál, literatuře, vývoji a využití cimbálu na celém světě.

V současnosti obliba cimbálu stále vzrůstá, uplatňuje se v lidové kultuře, v cimbálových muzikách jako doprovodný nástroj. Více se s ním setkáváme i na koncertních pódíích a také v různých žánrech, např: jazz, pop, a klasická hudba (HERENCŠÁR, 2019).

1.2. Stavba nástroje

Cimbál je úderný strunný nástroj, na který se hraje drnkáním pizzicato⁸, nebo údery dřevěných paliček obalených vatou. V průběhu let se neustále vyvíjel a zdokonaloval. Jeho tvar se měnil z oválného přes trojúhelníkový až po novodobý lichoběžníkový tvar. Využívá se dvou druhů strun – celokovové a obalované. Nejdříve se používaly struny mosazné, měděné a železné a od 19. století struny ocelové, které se používají dodnes. Velký význam měl pedalizační systém, který umožňuje tlumit doznívání strun. Nejrozšířenějšími druhy novodobých cimbálů jsou: malý cimbál a velký cimbál (DROPOVÁ, ČEČKOVÁ, 1987).

1.2.1. Malý cimbál

V Čechách a na Moravě je cimbál domácím hudebním nástrojem, kterým byly doprovázeny lidové písně. Cimbál byl přenosný, opatřený popruhem, takže se mohlo hrát i při chůzi. Cimbalista si jej opíral o břicho, odtud pochází název „*břuchál*“⁹. Malý cimbál je těžký, a tak se při hře pokládá na kolena, nebo stůl. Hraje se na něj krátkými paličkami délky cca. 140 mm. Zvuk se tlumí pomocí rukou. První dochované nástroje jsou uloženy ve sbírkách Jihočeského muzea v Českých Budějovicích a ve sbírkách hudebního oddělení Národního muzea v Praze.

V knize Bohuslava Čížka je popsán malý cimbál ze sbírky hudebního oddělení národního muzea v Praze (I. Č. – 460 – *hackbrett* – anonym z druhé poloviny 18. století). Cimbál je lichoběžníkový o rozměrech: spodní základna měří 733 mm.,

---

⁸ Pizzicato – technika hry, při které se struny rozeznívají drnkání prsty.

⁹ Viz. přílohu č. 7

horní 337 mm., a boční stěny 365 mm. Rezonanční skříň je vysoká 73 mm. a stojí na čtyřech malých nožkách. Horní neozvučná deska má dva kruhové otvory, zdobené hvězdovitou mřížkou z lepenky natřené mědí. Na desce jsou dvě dlouhé kobyly, které rozdělují uspořádání strun do kříže. V levé boční hlavě jsou dva pražce, přes ně je napjato deset strun po třech pro každý tón. Přes spodní pražec je napjato patnáct strun po čtyřech pro každý tón (ČÍŽEK, 2008).

1.2.2. Velký cimbál

Je po konstrukční a intonační stránce zdokonalený druh malého cimbálu. Má již tlumicí systém – pedál, větší tónový rozsah a větší akustické možnosti. Stojí na čtyřech nohách a nejčastěji se na něj hraje paličkami délky 30–35 cm obalenými na konci vatou (DROPOVÁ, ČEČKOVÁ, 1987).

Velký cimbál¹⁰ je lichoběžníkového tvaru. Tvoří jej rezonanční skříň, která je usazena na čtyřech nohách a pedál. Cimbál má 133 strun a 33 duší. Struny jsou vedeny příčně přes dvě boční sedla, rozděleny čtyřmi kobyly, které se nacházejí na vrchní ozvučné desce a jsou uchyceny na ladících kolících. Od kontra C po velké Fis (nižší polohy) jsou vždy tři struny pro jeden tón a jsou rozmístěny chromaticky. Od velkého G po A3 (vyšší polohy) jsou čtyři struny pro tón a rozmístění je většinou diatonické (GRÁC, 1982).

1.2.3. Paličky na cimbál

K rozezvučení strun cimbálu se používají paličky. Jsou dlouhé 20, 24 nebo 30–35 cm. Palička se skládá z hlavičky a držadla. Vývoj paliček probíhá tak jako vývoj cimbálu. První zmínka o používání paliček je z 9. století př. n. l. Při výrobě paliček se používá různé dřevo, např: bambus, jasan, dub, lípa, jabloň, hrušeň, javor a ořech. Pro různý typ zvuku se hlavička paličky obaluje. Nejčastěji se obaluje vatou, pro jemný tón se může použít kůže, plst, nebo samet. Pro ostrý netlumený zvuk se mohou použít paličky dřevěné – neobalené. Tvar se vyvíjel z rovného tvaru přes lehké zahnutí nahoru, až po hákovité zahnutí o 90 stupňů.

Dříve si cimbalisti vyráběli paličky sami. Využití cimbálu na koncertních pódii si vyžaduje i určitou specializaci výroby paliček. Nejznámější výrobci jsou Vladimír Baláž z Bratislavy a Jaromír Bordovský z Lichnova. Vyrábějí paličky dle přání cimbalistů (délka, obalení, tloušťka, váha a jiné). Většinou používají ořechové

---

¹⁰ Viz. přílohu č. 8

dřevo s povrchovou úpravou voskem, nebo šelakem. Tento materiál je pro výrobu paliček ideální (HERENCŠÁR, 2019).

1.3. Výrobci cimbálu v České republice

Podíváme-li se do historie, najdeme celou řadu výrobců, kteří věnovali velkou část svého života výrobě, a především zdokonalení cimbálu. O současnou podobu cimbálu se zasloužil především József Vencel Schunda, který se narodil roku 1818 v české obci Sibřina. Schunda postavil cimbál na nohy, opatřil jej pedalizačním systémem a tlumiči.

Ve 20. století vznikla nejslavnější cimbálová dílna, kterou založili otec a syn Bohákoví. Lajos Bohák vyráběl cimbály od roku 1900. Tento cimbál se stal nástrojem maďarských cigánských kapel a odtud se šířil do jiných zemí. Během svého života vyrobil zhruba 1000 cimbálů, které firma vyvážela přes zahraniční obchodní firmu Artex.

Profesionální výroba velkých cimbálů začala v Brně roku 1947 ve firmě Josef Lidl. V poválečných letech dochází k znovuzrození cimbálu. Vzniká stále více cimbálových muzik a o nástroj je třeba se postarat – ladit, opravovat. Tímto se zabývají amatérští opraváři cimbálu, a ti také začínají stavět nové cimbály (HERENCŠÁR, 2019).

- **Firma Holak**

Vznikla roku 1992 v Kozlovicích. Ladislav Holiš staví cimbály na přání zákazníků v různých tónových rozsazích. Používá systém Bohak s malými odlišnostmi. K výrobě cimbálu se Ladislav Holiš dostal přes folklórní krůžek. „*Cimbály tenkrát moc nebyly, sháněly se od cigánů, ta kvalita tomu odpovídala. Nástroje stály 10-15 tisíc, ale byly s nimi problémy. Snažil jsem se je ladit a opravovat. Pak mě cimbál začal postupně vtahovat. Učil jsem se od varhanářů, stolařů... Do dnešního dne jsem udělal na 150 nových nástrojů a stovky jich opravil*“¹¹. Ladislav Holiš spolupracuje s cimbalisty. „*Když chcete vyrobit něco kvalitnějšího, než co už existuje, musíte to konzultovat s interprety*“¹². Koncertní cimbál Holak vyroben na přání cimbalisty Daniela Skály, byl představen na cimbálovém festivalu ve Valašském Meziříčí v roce 2015. Daniel Skála tento cimbál považuje za první cimbál třetí generace. Je zde především vylepšený

---

¹¹ Časopis *Cimbalfest revue*, 25. 5. 2013.

¹² Časopis *Cimbalfest revue*, 25. 5. 2013.

pedalizační systém, cimbál je tlumený v plném rozsahu nástroje včetně nejvyšší polohy. Dále je rozšířen rozsah v basové poloze až po tón A kontra. Druhý takovýto koncertní nástroj byl postaven pro Matěje Čípa, který s ním v současné době studuje na univerzitě v Jižní Dakotě ve Spojených státech amerických. A tak se český cimbál značky Holak dostává do zámorí (Holak výroba cimbálu, 2019)¹³.

- **Pavel Všíanský**

Založil firmu v roce 1999 v Brně jako nástupce firmy Lídl. Vyrábí tři typy nástrojů Classic, Standard a Light. V současné době se Pavel Všíanský intenzivně věnuje výrobě především odlehčených modelů cimbálu. A spolupracuje s cimbalisty jako jsou Viktória Herencsár a Juraj Helcmanovský (HERENCSÁR, 2019).

- **Jiří Galuška**

Dílna Jiřího Galušky sídlí na východě Moravy v Ostrožské nové vsi. Od roku 1989 opravuje a vyrábí cimbály. Vyrábí nástroje ve dvou velikostech velký koncertní a menší, lehčí cimbál (HERENCSÁR, 2019).

- **Milan Kusenda**

Milan Kusenda z Olomouce se snaží o to, aby na cimbál mohlo hrát co nejvíce žáků. Shání staré cimbály, opravuje je a půjčuje je žákům za symbolický poplatek. V současné době se pustil také do vlastní výroby. Zatím vyrobil několik nových nástrojů.

- **Pavel Petržela**

Folklorista, hudebník a tanečník z Vracova na Hodonínsku se zabývá výrobou malých cimbálů. Za ně získal titul Mistr lidové výroby Jihomoravského kraje. Malé přenosné cimbály podle něj nahradí ty velké. „*Je to ohromný kamarád u táboráku, v partě, hodíte ho na rameno a jdete*¹⁴“. Během 20 let vyrobil už desítky malých cimbálů (Loučení s cimbálem, 2019)¹⁵.

---

¹³ Dostupné z: <http://www.holak.cz/>

¹⁴ Online: www.denik.cz

¹⁵ Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/louceni-s-cimbalem-jako-kdyz-z-domu-odejde-dite-rika-mistr-20190428.html>

2. Výuka cimbálu v České republice a v zahraničí

O školní výuce hry na cimbál v českých zemích můžeme mluvit skutečně až v první polovině 20. století. Dříve se umění hry na cimbál dědilo z otce na syna, muzikanti hráli podle sluchu a první hráči na cimbál byli samouci. V České republice je vzdělání dvoustupňové na Základních uměleckých školách¹⁶ a na konzervatořích. V zahraničí je výuka třístupňová, tedy i na vysokých školách. Školy hry na cimbál se nacházejí především v Evropě ve státech: Slovensko, Maďarsko, Bělorusko, Ukrajina a Moldávie. V dalších státech: Rakousko, Švýcarsko a Německo se vyučuje hra na *hackbrett* (HERENCŠÁR, 2019).

2.1. Výuka cimbálu na ZUŠ v Čechách a na Moravě

Základní umělecká škola představuje nižší stupeň hudebního vzdělávání. Díky dlouholeté tradici poskytují ZUŠ kvalitní odborné vzdělání, rozvíjejí umělecké vlohy dětí a mládeže, obohacují citový život dětí a rozvíjejí estetickou stránku osobnosti. Z historie víme, že cimbál se nacházel jak na území Čech, tak i na území Moravy. Ve 14. století se na něm hrálo v chrámech při mších, v 17. století se objevuje ve folklórních seskupeních. S cimbálem se setkáváme v oblasti jižních a jihozápadních Čech, ve středních Čechách a Polabí. Zde se především objevuje přenosný cimbál menších rozměrů, zavěšený na řemeni. Velký pedálový cimbál se v české tradiční hudbě neprojevil a ani výuka hry na cimbál v českých zemích není rozšířená. Hra na cimbál se vyučuje pouze na ZUŠ v Praze a v Pardubickém kraji.

Tabulka č. 1. – Výuka cimbálu v Čechách

Kraj	Okres	Město	ZUŠ	Pedagog
hlavní město Praha	Praha	Praha Holešovice	Praha 7	Markéta Riesová
			Jana Hanuše	Miriám Poláková
Pardubický	Ústí nad Orlicí	Choceň	Choceň	Zdeňka Kučerová
		Lanškroun	J. Pravečka	Viačeslava Lohvinová

Jinak tomu je na území Moravy. Folklórní hnutí je rozšířené ve všech oblastech Moravy a Slezska. Cimbálové muziky působí ve Slezsku, Valašsku, Lašsku, a

¹⁶ Základní umělecká škola – dále jen ZUŠ.

především na Slovácku. O cimbalisty je ve folklórních kroužcích velký zájem, a proto i výuka hry na cimbál na ZUŠ je oblíbená a vzrůstá. Na Moravě se vyučuje na těchto ZUŠ.

Tabulka č. 2. – Výuka cimbálu v Jihomoravském kraji

Kraj	Okres	Město	ZUŠ	Pedagog
Jihomoravský	Brno město	Brno	Smetanova	Petra Martínková, Kateřina Holcová, Jana Schejbalová
		Brno	Veveří	Martin Zeman
		Brno	Jar. Kvapila	Jana Schejbalová
		Brno	gym. a ZUŠ J. G. Mendela	Milada Orská
		Brno	Vranovská	Bronislava Schoříková
		Brno	A. Doležala	Božena Dušková, Ludmila Tesařová
		Brno	PhDr. Z. Mrkose	Jaroslav Kneisl, Eva Chomoucká
		Brno	V. Kaprálové	Eduard Tomašík
	Brno venkov	Pohořelice		Ludmila Tesařová
	Břeclav	Břeclav		Kristýna Osičková
		Velké Bílovice		Jana Zlomková
		Velké Pavlovice		Michal Grombiřík
		Mikulov	pobočka Valtice	Petr Spěvák, Nikol Spěváková
		Klobouky u Brna		Bronislava Schoříková
	Hodonín	Prušánky	Hudební, taneční a výtvarná škola	Michal Grombiřík

		Dolní Bojanovice		Veronika Stašová
		Strážnice		Jan Šafařík
		Veselí nad Moravou		Magdaléna Múčková
		Vracov		Petra Martínková,
		Kyjov		Petr Gablas, Antonín Horehled'
		Dubňany	pobočka Mistřín	Petr Spěvák
		Velká nad Veličkou		Petr Pavlinec

Tabulka č. 3 – Výuka cimbálu ve Zlínském kraji

Kraj	Okres	Město	ZUŠ	Pedagog
Zlínský	Uherské Hradiště	Uherské Hradiště		Petr Gablas
		Uherské Hradiště	SZUŠ Slovácko	Barbora Jagošová
		Uherský Ostroh	pobočka Hluk	Gabriela Krchňáčková
		Bojkovice		Radka Turzíková
		Uherský Brod		Lubomír Valečka, Marcela Trtková
	Zlín	Zlín		Lucie Uhlíková
		Zlín	Morava	Jaroslav Kneisl, Anežka Tkáčová, Zuzana Lapčíková
		Zlín	Malenovice	Libor Chmelař
		Luhačovice		Radka Turzíková
		Napajedla		Josef Mareček
		Otrokovice		Stanislav Škubal
	Vsetín	Vsetín	Kostka	Kateřina Bazelová
		Valašské Meziříčí	A. Radoka	Růžena Děcká
		Valašské Meziříčí	B – Art	Jaroslav Kneisl
		Rožnov pod Radhoštěm		Bronislava Dočkalová
		Karolínka		Eva Mužíková
	Kroměříž	Kroměříž		Kateřina Holcová
		Bystřice pod Hostýnem		Marek Číp

Tabulka č. 4 – Výuka cimbálu v Olomouckém kraji

Kraj	Okres	Město	ZUŠ	Pedagog
Olomoucký	Olomouc	Olomouc	I. Krejčí	Miloslava Pouzalová
		Velká Bystřice		Marek Číp
		Šternberk		Miloslava Pouzalová
	Přerov	Lipník nad Bečvou	A. Dvořáka	Kristýna Krejčíříková, Kateřina Horáčková

Tabulka č. 5 – Výuka cimbálu v Moravskoslezském kraji

Kraj	Okres	Město	ZUŠ	Pedagog
Moravskoslezský	Ostrava město	Ostrava Vítkovice	L. Janáčka	Jiří Machač
		Ostrava Hrabůvka	V. Petrželky	Petr Kolár
		Slezská Ostrava	E. Runda	Anna Presová
		Ostrava Poruba		Jiří Machač ml.
		Vratimov		Jiří Machač
	Opava	Hlučín		Jana Stoklasová
	Karviná	Český Těšín	P. Kalety	Lukáš Kolek
	Nový Jičín	Nový Jičín		Marek Číp
		Frenštát pod Radhoštěm		Jaroslav Kneisl
		Kopřivnice	Z. Buriana	Vladan Jílek, Gabriela Tannertová
		Odry		Marek Číp
	Frýdek Místek	Frýdek Místek		Gabriela Šimoňáková
		Brušperk	J. Matěje	Adam Ramdan

Žáci, kteří navštěvují ZUŠ, hrají již pod dohledem zkušených učitelů z řad pedagogů a absolventů konzervatoří. Získávají základ hry na cimbál, zúčastňují se soutěží ZUŠ, které se konají v intervalu tří let a ti nejlepší se mohou zúčastnit Mezinárodního festivalu cimbálu pořádaného ve Valašském Meziříčí. V období prázdnin jsou každoročně pro žáky ZUŠ pořádány cimbálové kurzy, kde se setkávají žáci – cimbalisté z různých koutů České republiky i Slovenska, zdokonalují se ve hře na cimbál a získávají nová cimbálová přátelství. Po ukončení ZUŠ se mohou žáci dále vzdělávat na konzervatořích.

2.2. Výuka cimbálu na českých konzervatořích

Výuka hry na cimbál na českých konzervatořích začala v padesátých letech 20. století na dvou školách. Od roku 1951 na státní konzervatoři v Praze pod vedením Alberta Peka a od roku 1952 na Vyšší hudební škole v Kroměříži. Zde vyučoval hru na cimbál Vojtěch Brada. Cimbál jako hudební nástroj byl neznámý a první studenti si jej volili spíše jako alternativu, když neuspěli při přijímacích zkouškách na jiný nástroj. Oba učitelé byli ve hře na cimbál průkopníky, naučili se hrát jako samouci a jejich hluboký zájem o cimbál byl dán zájmem o folklórní hnutí, do kterého byli sami zapojeni. V této době Vojtěch Brada a Albert Pek vyzdvihli cimbál z prostředí folklóru na koncertní pódia. Neexistovala žádná odborná literatura pro cimbál, proto první skladby a etudy tvořili právě vyučující učitelé. Díky jejich pedagogickým schopnostem se jim podařilo vychovat první generaci 35 absolventů. Mezi nejvýznamnější studenty patří:

Vyšší hudební škola v Kroměříži – Jiřina Liebermannová – Kuklišínová (první absolventka roku 1956), Helena Červenková – Gadasová (1957), Milada Orská – Orsáčková (1958), Ludmila Dadáková – Zapletalová (1960).

Konzervatoř Praha – Kateřina Zlatníková, František Jančík (1958), Vlasta Bachtíková (1960). Někteří z nich se stali pokračovateli výuky hry na cimbál.

Především se jednalo o studentky Vojtěcha Brady. Jiřina Liebermannová (rozená Kuklišínová) začala vyučovat na Vyšší hudební škole v Ostravě v roce 1957 a působila zde deset let. S manželem žila v Bolívii a v současnosti se přestěhovali do České republiky do Rožnova pod Radhoštěm. Milada Orská (rozená Orsáčková) vyučovala na konzervatoři v Brně v letech 1965–1999. Pro výchovu druhé generace existovalo již větší množství odborné literatury a studijních materiálů a přicházející studenti již na

cimbál hráli. Z druhé generace 22 absolventů vyrostli noví pedagogové i známí interpreti.

O výchovu třetí generace se v Brně zasloužila Milada Orská, kterou v roce 2000 vystřídal její žák Dalibor Štrunc. Znovu se otevírá studium hry na cimbál v Kroměříži, kde jej začala v roce 1992 vyučovat studentka Jiřiny Liebermanové, Růžena Děcká (rozená Paseková). Studenti koncertují, zúčastňují se soutěží a stále více propagují cimbál jako koncertní nástroj.

V současnosti se výuka cimbálu studuje na třech konzervatořích: v Brně, Kroměříži a Ostravě. Ve výuce na konzervatoři v Brně pokračuje Dalibor Štrunc, v Kroměříži na Konzervatoři P. J. Vejvanovského působí Růžena Děcká a její bývalý žák Petr Spěvák – absolvent Lisztovy akademie v Budapešti. Na Janáčkově konzervatoři v Ostravě vyučuje hru na cimbál Daniel Skála – absolvent kroměřížské konzervatoře a Budapešťské akademie. Délka studia na konzervatořích trvá šest let a absolventi získávají titul DiS. Na konzervatořích studují studenti, kteří absolvovali ZUŠ a mají za sebou základy hry na cimbál. Většina žáků studujících na konzervatořích vlastní svůj hudební nástroj, vyučují je vynikající pedagogové a interpreti, zúčastňují se cimbálového života. Pod vedením Cimbálové asociace se zúčastňují cimbálových kongresů a své znalosti si poměřují na Mezinárodním festivalu cimbálu, který se koná, co dva roky ve Valašském Meziříčí (letos proběhl již 13. ročník festivalu). Aktivní účast v soutěži je prestižní záležitostí, dává prostor pro konfrontaci s dalšími cimbalisty a podporuje identitu prostřednictvím umění a hudby (GILAROVÁ, 2011).

2.3. Výuka cimbálu na vysokých školách

V České republice se na žádné umělecké vysoké škole nevyučuje hra na cimbál. Byla snaha zařadit toto vyučování na Janáčkově akademii (JAMU) v Brně. Byla podána žádost příslušné akreditační komisi. Přes velké úsilí především Daniela Skály, Růženy Děcké a Eduarda Tomaštika se tato výuka v České republice neprosadila.

Proto mohou naši nadaní studenti, absolventi konzervatoří, studovat hru na cimbál pouze v zahraničí. Nejbližší školy, kde naši studenti studují, jsou v sousedních státech. Nejčastěji v Maďarsku na Hudební akademii Ference Liszta pod vedením Ilony Severényi. Tuto akademii absolvovalo několik českých studentů. Prvním českým absolventem byl Daniel Skála. Z dalších studentů můžeme jmenovat Lenku Bláhovou,

Petra Spěváka, Nikol Spěvákovou – Kuchynkovou a Gabrielou Tannertovou – Jílkovou. Výuka na maďarské akademii se opírá o školy hry Gézy Allagy a Idy Tarjáni Tóth.

Na Slovensku je univerzitní studium 5- leté a studenti mohou studovat hru na cimbál na Akademii umění v Banské Bystrici. Zde hru vyučuje Viktória Herencsár. Z českých studentů zde absolvovali: Broňa Dočkalová a Radka Weishab – Lovasová. Další školou na Slovensku je Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta v Banské Šťavnici. Studium na slovenských vysokých školách se opírá o Školu Tarjáni, doplňuje se etudami autorů Gézy Allagy a Vojtěcha Brady.

Z dalších evropských států, kde se vyučuje hra na cimbál stojí za zmínku vysokoškolské studium na Ukrajině – v Kyjevě a ve Lvově, dále v Bělorusku – v Minsku a v Moldávii. V Rakousku, Německu a ve Švýcarsku se vyučuje hra na hackbrett (HERENCSÁR, 2019).

3. Literatura pro cimbál

V této kapitole se budeme zabývat literaturou pro cimbál, a to odbornou nebo hudební. Do odborné literatury patří knihy, časopisy a školy hry na cimbál. Do hudební literatury řadíme etudy, koncerty a ostatní skladby. Skladeb existuje velké množství. Vyjmenované skladby jsou částečným výčtem cimbálové hudební literatury. Většina uvedených skladeb je z českého prostředí. Ve školách hry na cimbál zmiňujeme i maďarskou školu, protože je zařazena do školních osnov ZUŠ a spolu s českými školami tvoří základ výuky hry na cimbál v České republice.

3.1. Škola hry na cimbál

Existuje několik publikací s názvem škola hry na cimbál a všechny mají jeden společný cíl – naučit zájemce hrát na lidový hudební nástroj – cimbál. K úspěšnému zvládnutí hry na cimbál je třeba velké trpělivosti žáka, ale především pedagoga a tyto školy jsou metodickými pomůckami, které vedou k dosažení cíle. Chceme, aby cimbalisti zvládli nejen hru z not, ale dokázali improvizovat při využití cimbálu jako doprovodného nástroje. Proto je důležité, aby žáci měli důkladné znalosti hudební teorie, které se přizpůsobí praktické hře. Mezi cimbálové školy patří:

- *Škola na cimbál* autorů František Repa, Karol Pádivý. Vycházela v letech 1955–1956 jako sešitové vydání. Tuto školu vydalo Slovenské ústředí lidové umělecké tvořivosti v Bratislavě. Autoři dodržují zásadu postupu od lehkého k těžšímu. V letech 1971–1972 vydává Osvětový ústav Bratislava rozšířené vydání – *Škola hry na cimbál 1. a 2. díl*, autor František Repa.
- Roku 1982 vydává Osvětový ústav Bratislava publikaci *Škola hry na cimbál*, autor Vojtěch Brada. Tato škola vychází z dlouholeté pedagogické praxe a využívá ukázky českého a slovenského folklóru a lidové písně. Je nejpoužívanějším metodickým návodem v českých a moravských hudebních školách.
- Roku 1987 vytvořily Růžena Droppová a Beáta Čečková *Metodickou příručku hry na cimbál* pro přípravné studium a první stupeň základního studia lidové školy umění. Zabývá se výukou hry na cimbál a opírá se o učební osnovy pro hudební odbor LŠU vydané MŠ SSR v roce 1983. Vychází ze školy Vojtěcha Brady.

- *Cimbalomi skola* – Maďarská škola Tarjáni Tóth Ida a Falka Jozsef – vydává editio musica Budapest, r. 1958).
- *Česká cimbálová škola* – Stále se rozšiřující výuka cimbálu na moravských ZUŠ si vyžaduje metodický návod, jak vyučovat hru na cimbál od těch nejmenších dětí. Pedagožka, folkloristka a propagátorka cimbálu Růžena Děcká své celoživotní zkušenosti shrnuje do připravované učebnice *Česká cimbálová škola*. Ta se zaměřuje na cimbálové začátečníky, obsahuje celou řadu českých říkadel a písniček, pomáhá pochopit studovaný nástroj – cimbál, uvědomit si tóny, vztahy mezi intervaly a jiné. Celá učebnice je postavená na solmizační metodě. Tato česká cimbálová škola byla představena na X. Mezinárodním festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí v roce 2013, ale doposud ještě nebyla vydána. (CIMBALFEST REVUE, 2013)

3.1.1. Vojtěch Brada – Škola hry na cimbál

Nyní se zaměříme na *Školu Vojtěcha Brady*. Vybral jsem si ji proto, že je v českých hudebních školách nejpoužívanějším metodickým návodem k ovládnutí hry na cimbál. Autor vychází ze své dlouholeté pedagogické činnosti a využívá i literatury jiných autorů, jako byli Géza Allaga, Tarjáni Tóth Ida, Falka Josef. Využívá i folkloristických pramenů – lidová nokturna Leoše Janáčka v úpravě B. Bakaly pro BROLN, valašské lidové tance, slovácké písně s hudebním doprovodem.

Celá škola je přehledně rozdělena na několik částí:

1. Co má vědět cimbalista o svém nástroji
  - Stručný popis historie cimbálu
  - Technické parametry nástroje a jeho ladění
  - Správné sezení u nástroje, držení paliček
  - Pedalizace
  - Hudební nauka – noty, pomlky, klíče
  - Uvolňovací cvičení
2. Jednohlasá cvičení
  - Cvičení ve střední, horní a spodní poloze nástroje
  - Rytmické obměny
  - Písně na procvičování probrané látky
3. Přehled stupnic a akordů

- Stupnice durové a molové
  - Kvintakordy a jeho obraty
4. Nejběžnější způsoby hry na cimbál
- Žabka
  - Dvojhlasé intervaly
  - Tremollo
  - Tří a čtyřhlasé akordy (arpeggio)
5. Přednesové skladby
- Skladby pro zpěv a cimbál
  - Skladby pro klavír a cimbál
  - Sólové skladby pro cimbál
  - Skladby pro orchestr lidových nástrojů

Tato škola je v dnešní době již nedostačující. Existuje stále více literatury, kterou lze využít při výuce hry na cimbál. Proto tuto školu považujeme za základ pro hru a doplňujeme ji další literaturou (BRADA, 1982).

3.2. Etudy pro cimbál

Etudy jsou drobné hudební skladby, které pomáhají žákům osvojit si techniku hry. Nemají výraznější hudební myšlenku. Zvláštním druhem jsou koncertní etudy, které zahrnují také koncertní představení.

3.2.1. Etudy cimbálové školy Vojtěcha Brady

Mezi nejznámější cimbálové etudy řadíme *30 osmitaktových zběhlostí pro cimbál*. Je to soubor 30 cvičení, které sepsal Vojtěch Brada pro potřeby svých žáků na konzervatoři. Cvičení se zabývají problematikou, vhodné aplikatury, odskoku, přípravy, dvojhlasu, arpeggia, tremola a polyrytmiky. Jsou to svižná technická cvičení, která prověřují technickou zdatnost hráčů na cimbál. Každé cvičení řeší jiný technický problém a pomáhá rozvoji technické hry. Dnes se již tato cvičení zařazují i do výuky pro ZUŠ a jsou povinnou látkou studentů na konzervatořích.

Vojtěch Brada ve své škole hry na cimbál představuje na straně 35 *Etudu a – moll* od Gézy Allagy¹⁷. Tato etuda patří k nejhranějším etudám na ZUŠ. V této etudě se žáci rozvíjí po technické, ale i hudební stránce. Etuda se zaměřuje především na

---

¹⁷ Viz. přílohu č. 9.

opakovaný tón a žáky naučí vyrovnanost levé i pravé ruky. Kromě této etudy se můžeme setkat v jeho škole i s dalšími etudami. Další etudy Vojtěcha Brady nalezneme na stranách 45 – *Etuda Moderato č. 51*, str. 80 – *Etuda č. 129*, str. 81 – *Etuda Moderato č. 130* od Gézy Allagy, str. 90 – *Etuda č. 135* – Tato skladba byla v letošním roce povinnou skladbou na Mezinárodním festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí. Na str. 92 – *Etuda 136*, str. 93 – *Etuda 137*, str. 95 – *Etuda č. 141*.

3.2.2. Etudy cimbálové školy Františka Reppy

S etudami Františka Reppy se setkáváme, až ve druhém díle této školy. Etudy nalezneme na str. 7 – *Etuda č. 243*, str. 32 – *Etuda č. 271*, str. 39 – *Etuda č. 282*, str. 41 – *Etuda č. 284*, str. 43 – *Etuda 286*, str. 46 – *Etuda č. 288*, str. 48 – *Etuda č. 289*, str. 54 – *Etuda č. 300*, str. 56 – *Etudy 301, 302*, str. 57 – *Etuda č. 303*, str. 62 – *Etuda č. 312*, str. 63 – *Etuda č. 314*, str. 69 – *Etuda č. 317*, str. 86 – *Etuda č. 341*, str. 88 – *Etuda č. 345*, str. 91 – *Etuda č. 347*.

3.2.3. Další etudy

- Dadák, Jaromír – *Čtyři koncertní etudy pro cimbál*. Ostrava 1967.
- Dadák, Jaromír – *Etuda h moll*. 1963. M. Zeman 1997.
- Jančík, František – *Etudy*. Kopie rukopisu.
- Palkovský Oldřich – *Slowfox*. Etuda pro cimbál. 1963. Kopie rukopisu.
- Pek, Albert – *Koncertní etuda pro cimbál (chromatická)*. Cimbal – Edition Stuttgart 2001.
  - *Poetická etuda pro cimbál*. Cimbal – Edition, Stuttgart, 1997.
- Reiner, Karel – *Tři koncertní etudy pro cimbál*. Karel Reiner, Praha 1969.

3.3. Koncerty pro cimbál

Koncerty jsou hudební skladby pro sólový nástroj s doprovodem orchestru.

- Báčorek, Milan – *Concerto fantasia pre cimbal a smyčcové kvarteto*. 2004.
- Bernátek, Jan – *Concertino pro cimbál a smyčce*.
- Cón, Karel – *Concertino pro flétnu, cimbál, klavír*. 1981. Kopie rukopisu.
- Dadák, Jaromír – *Concertino pro cimbál s malý orchestr*. 1965. Kopie rukopisu.
- Dušek, Jan – *Concertino per salterio te desco a orchestra*. 2004. Kopie rukopisu.
- Jelínek, Stanislav – *Concertino pro cimbál a smyčce*.

- Kopelent, Marek – *Koncert pro cimbál a orchestr.* 1976.
- Koželuha, Lubomír – *Koncert pro cimbál a klavír.* 1996. Kopie rukopisu
- *Koncert pro cimbál a komorní orchestr.* Praha. Kopie rukopisu.
- Lukáš, Zdeněk – *Koncert pro cimbál a smyčcový orchestr.* 1991. Kopie rukopisu.
- Meisl, Jan – *Concerto for cimbal and chamber orchestra.* Věnované J. Mikuškovi.
- Palkovský, Oldřich – *Koncert pro cimbál a orchestr op. 24.* 1957. Kopie rukopisu.
- Parsch, Arnošt – *Poema. Koncert pro cimbál a orchestr.* 1986. Věnované H. Červenkové.
- Pek, Albert - *I. koncert pro cimbál a smyčcový orchestr.* Kopie rukopisu.
- *II. koncert pro cimbál a deset dechových nástrojů.* Kopie rukopisu.
- Pelikán, Jaroslav – *Concerto in a pro cimbál a smyčcový orchestr.* 2004.
- Poděšt, Ludvík – *Concertino pro dva cimbály s průvodem orchestru.* 1962.
- Pospíšil, Juraj – *Koncert pro cimbál a orchestr op. 70.* 1989.
- Skála, Daniel – *Koncert pro cimbál a komorní orchestr.*
- Šárek, Ondřej – *Concertino na známé téma + housle a violoncello.*
- Šimíček, Jan – *Concertino pro cimbál, smyčce a bicí nástroje.* 2004. Kopie rukopisu.
- Tučapský, Antonín – *Koncert pro cimbál a smyčcový orchestr.*
- Zapletal, Radoslav – *Koncertní kus pro cimbál a tři smyčce.* 1997. Kopie rukopisu.

3.4. Další skladby

3.4.1. Variace pro cimbál

Variace je hudební instrumentální forma, jejímž základem je opakování základního tématu v různých obměnách. Mezi hudebními skladateli jsou velmi oblíbené.

- Čikoš, Smejkal – *Variace na středoslovenskou píseň.* Kopie rukopisu.
- Čikoš, Štefan – *Variace na východoslovenskou karičku* pro cimbál a komorní soubor. Kopie rukopisu.

- Dadák, Jaromír – *Variace na dvě slovenské písně pro dva cimbály a orchestr*. 1976. Kopie rukopisu.
  - *Variace pre cimbál sólo* (na lidovou píseň „*Janko, Janko zlá novina*“ z moravskoslovenského pomezí). 1979. Kopie rukopisu.
- Jakubíček, Jaroslav – *Cimbálové variace*. Kopie rukopisu.
- Palkovský, Oldřich – *Variace a fuga pro cimbál, smyčce a tympány*. 1959.
  - *Variace g moll pro cimbál, violu (nebo klarinet)*. 1957. Kopie rukopisu.
  - *Variace na píseň “Teče voda teče” pro klarinet a cimbál*. Kopie rukopisu
  - *Variace na Slovácké téma*. 1954. Kopie rukopisu.

3.4.2. Sonáty, Sonatiny

Sonáty a sonatiny jsou hudební skladby, určené pro sólový nástroj, nebo s doprovodem klavíru. Mají dvě až čtyři věty.

- Dadák, Jaromír – *Sonáta pro cimbál*. Ostrava 21. 5. 1980. Věnované L. Dadákové, Kopie rukopisu
- Kaňák, Zdeněk – *Sonáta pro cimbál*. 1971.
- Kapr, Jan – *Sonáta pro cimbál*. 1969.
- Kučera, Václav – *Sonáta*. Pro cimbál sólo.
- Kupkovič, Ladislav – *Sonatina pro flétnu a cimbál*. 1984.
- Pokorný, Petr – *Sonáta pro cimbál*. Cyklická skladba. 2006.

3.4.3. Ostatní skladby

- Bártek, Mojmír – *Invence I.- III*. Nela, Brno 2003
- Burghauser, Jarmil – *Možnosti pro cimbál, klarinet a bicí nástroje*. 1965. Kopie rukopisu.
- Čech, Jaroslav - *Čardáš a moll*. Kopie rukopisu.
- Dlouhý, Jaromír – *Čardáš*. Věnované H. Červenkové pro BERO. Kopie rukopisu.
- Eben, Petr – *Pragensia*. Malý pěvecký sbor, instrumentální skupina a cimbál
- Fiala, Alois – *Nocturno pro flétnu a cimbál*. Kopie rukopisu.
- Frolka, Antoš – *Jak kukačka kuká*. Kopie rukopisu
- Hába, Miroslav – *Barušenky ovce*. Cyklus písní pro barytón a cimbál. 1983 (DOČKALOVÁ, 2007).

3.5. Skladatelská soutěž

S cílem rozšířit počet současných skladeb určených přímo pro cimbál vznikla v rámci Mezinárodního festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí skladatelská soutěž. Po 4. ročníku MFC vznikla soutěž o *zajímavý cimbálový projekt*, která spočívala v interpretaci vlastní kompozice na audio nahrávce. Nejdříve byla soutěž mezinárodní, v dalším ročníku byla vyhlášena národní skladatelská soutěž. Té se zúčastnilo 10 skladatelů a vzniklo 12 koncertů. Skladby byly prezentovány na VI. Mezinárodním festivalu cimbálu v roce 2005. První místo získala skladba Milana Báčorka. V dalším ročníku se soutěžilo o nejlepší cyklickou skladbu pro cimbál a cimbálové duo. Vzniklo 6 skladeb, které byly uvedeny na festivalu v roce 2007. V následujících letech byly přihlášeny do autorské soutěže tyto skladby:

Rok 2008

- Buzzi, Mario – *Rady múdrého kocúra* – pro cimbál, klarinet, housle a kontrabas
- Emmert, František – *Luna – vítr a sněh* – tři písně na starokorejskou poezii
- Hala Petr, – *Na Soláni Kartáč* – duo pro housle a cimbál
- Kadeřábek, Jiří – *From an unshot movie for cimbalom and piano*
- Meisl, Jan – *Elegia e Danza macabra*, op. 34a pro cimbál solo
- Najvar, Jiří – *Procházka* pro cimbál a hoboj, *Zmatený den* – sólo cimbál
- Páchová, Lucie – *Na maštali* – pro cimbál a kontrabas
- Skála, Daniel – *Sonáta pro dva cimbály*
- Šárek, Ondřej – *Draco dormiens nunquam titillandus*
- Šimek, Zdeněk – *Cyklus skladeb pro hoboj, klarinet a cimbál, Preludio, I., II. a III. Věta, Postludium*
- Štůralová, Alena – *Jaro* – cimbál sólo, Vítková lucie – *Podzimní výlet* – imprese pro cimbál sólo
- Žalčíková, Lenka Sarah – *Procitnutí I., II., III.* – cimbál sólo

Rok 2010

- Martina, Kachlová – *Fialové nebe* – pro tubu a cimbál
- Lucie, Vítková – *3 meditační kameny* – pro cimbál
- Jan, Meisl – *Omagamo* – septet pro flétnu, klarinet, basson, violin, viola, doublebass

- Daniel, Patras – *Paralelní světy* – pro cimbál, housle a violoncello
- Petr, Bazala – *Scherzo* – pro cimbál a klavír, *Vyletěla holubička* – pro dětský sbor, cimbál, klavír a smyčcový orchestr
- Zdeněk, Bařka – *Fantazie* – pro klarinet a cimbál
- Daniel, Skála – *Přiběhy ze světa zvířat, anebo Povýšený slon* – výběr z bajek Andrejeviče, Krylova
- Antonín, Tučapský – *Na kroměřížském mostku* – pro ženský sbor s doprovodem cimbálu
- Milan, Toušek – *První kvítek, Vesele do nového dne*

3.6. Ostatní literatura

Literatura, kterou jsme se doposud zabývali, je především literatura využívaná při výuce hry na cimbál na českých školách. Do další literatury lze zařadit knihy a časopisy s cimbálovou tematikou. Tato literatura je většinou psána jazykem země, ve které vznikla. Je poměrně těžce dostupná. V současné době se více můžeme se světovou cimbálovou literaturou seznámit pomocí internetu. Velké množství informací dávají knihy maďarských autorů např.: Schunda, V. Jozsef: *A cimbalom Történeté* (Historie cimbálu), Budapešť, Buschmann Ny. 1907, Stern, Arnold: *A cimbalmról* (O cimbálu), Zenevilág, 1906. X. 3. Z amerických publikací je dostupná kniha: Johnston, Jesse A. *The Cimbalom and Folk Music in the Moravian*. Velkým přínosem je nová kniha Viktorie Herencsár – *Svet cimbálu*, která byla vydána v letošním roce 2019 a pokřtěna na XIII. Mezinárodním festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí. Je přeložena a vychází ve slovenštině.

Z časopisů, které vycházejí periodicky na začátku 20. století, můžeme čerpat hodně informací z časopisu vydavatelství Gyulu Klöknera – *Czimbalom*. Známý je rovněž časopis německo – švýcarské společnosti *Hackbrett Informationem*. Světová cimbálová asociace vydává od roku 1991 noviny *CWA NEWS*, kde články informují o dění v cimbálovém světě. Z českých novin je známý časopis Mezinárodního festivalu cimbálu *Cimbalfest revue*, který vychází vždy v konání festivalu, každé dva roky. Kromě zpráv z MFC se zde cimbálová veřejnost seznamuje i s mezinárodním děním okolo cimbálu, s autory a interprety skladeb z celého světa (HERENCSÁR, 2019).

4. Využití skladeb pro cimbál v osnovách ZUŠ

Školy hry na cimbál, etudy a skladby jsou rozpracovány do učebních osnov pro ZUŠ – Hudební obor – hra na cimbál pro přípravné studium, pro I. a II. stupeň základního studia a pro rozšířené vyučování v ZUŠ. Tyto osnovy byly schváleny MŠMT č. j. 15987/89 ze dne 30. 6. 1989. Dávají učitelům přehled vyučování, který má zajistit hudební vzdělání žáka. Je však třeba připomenout, že při výuce a výběru skladeb pro žáka musíme volit individuální přístup k žákům dle jejich technických dovedností, hudebních znalostí a talentu.

4.1. Osnovy pro I. stupeň základního studia ZUŠ ve hře na cimbál

V následující části jsme se zabývali osnovami pro I. stupeň základního studia, protože tyto osnovy v současné době používáme při výuce žáků.

1. ročník

Cílem prvního ročníku ve hře na cimbál je motivace a povzbuzování žáků v zájmu o nástroj. Snažíme se také žáky naučit systematické práci, která je ve hře důležitá. Žák by měl za první rok studia zvládnout správné sezení u nástroje a držení paliček. Umí pracovat s délkou not, zahraje staccato a legato. Rozpozná notu celou, půlovou, čtvrt'ovou a osminovou, orientuje se v rozsahu nástroje od c1 – c2. Žák ve hře na cimbál dokáže používat obě ruce zvlášť i dohromady, umí také ruce při hře střídat. Dokáže také zahrát jednoduchou písničku s harmonickým doprovodem.

Hudební materiál a technická cvičení:

- durové stupnice C, G, D ve dvou oktávách s rytmickými obměnami
- zahraje opakovaný tón po 4 tónech s přípravami
- *Maďarská cimbálová škola I. díl* (Tarjáni Tóth Ida – Falka József) – výběr přednesových skladeb
- lidové písně postavené na 1, 3 a 5 stupni – výběr podle individuálních dovedností žáka
- povzbuzování souhry (duet s jiným nástrojem)

2. ročník

Ve druhém ročníku se snažíme o začleňování cimbálu do společenského dění, organizujeme třídní předehrávky, koncerty a veřejná vystoupení. Dále rozšiřujeme zájem o všeobecnou hudební znalost a plynule navazujeme na postup z prvního ročníku.

Žáci si upevňují orientaci ve strunové soustavě, zdokonalují svou technickou stránku hry, a především se vyvíjejí v hudebním citění. Ve hře na cimbál se také naučíme ve 2. ročníku používat pedalizační systém a přípravy rukou. Žák také zahraje složitější písničky, které dokáže transponovat do jednoduchých tónin.

Hudební materiál a technická cvičení:

- stupnice durové a mollové do 3 křížků a 3 béček v celém rozsahu nástroje a v přiměřeném tempu
- zahraje tónický kvintakord v tříhlasém obratu
- *Maďarská cimbálová škola II. díl* (Tarjáni Tóth Ida – Falka József) – výběr technických a přednesových skladeb
- V. Brada – *Škola hry na cimbál* – výběr jednoduchých cvičení
- Edice LŠU pro klavír – *Drobné skladby XVII. – XVIII. stol.*
- náročnější lidové písně s harmonickým doprovodem

3. ročník

Ve třetím ročníku se snažíme žáka vést k větší samostatné práci, která rozvíjí jeho kreativitu ve hře. Rozvíjíme také přehled a rychlou orientaci ve strunové soustavě. Učíme se také uplatňovat získané dovednosti ve hře na cimbál a vedeme žáka do poslechu své vlastní hry a vlastního projevu. Žák se již orientuje bez problému v celém rozsahu nástroje, zvládá úhoz ze zápěstí a paže. Sám umí vytvořit jednoduchý doprovod k písni pomocí toniky, subdominanty a dominanty. Zahraje jednoduché etudy a skladby z listu, a dokáže jednoduše improvizovat.

Hudební materiál a technická cvičení:

- stupnice durové a mollové do 5 křížků a 5 béček v celém rozsahu nástroje
- zahraje akord v 3hlasém a 4hlasém obratu rozloženě i pomocí arpeggia
- zahraje tercie a oktávy (rozloženě, současně)
- *Maďarská cimbálová škola II. díl* (Tarjáni Tóth Ida – Falka József) – výběr etud a přednesových skladeb, dle úrovně žáka
- Mateo Carcassi: *op.60 Studien-u. Spielmusik für Gittare* – výběr etud
- P. Eben – *Zvony před usnutím*
- Eugen Suchoň – *Maličká som*
- Využití další vhodné literatury z jiných hudebních nástrojů

4. ročník

U žáků ve čtvrtém ročníku dbáme na zvýšení technické a muzikální úrovně a také rozvíjíme technickou zručnost ve hře. Pozorně také sledujeme čistotu pedalizace a zdokonalujeme v žákovi harmonické cítění, hudební paměť a hru z listu společně s improvizací. U žáka dále rozvíjíme samostatnou práci v lidové písni a hru v lidovém souboru. V cimbalové hře používáme složitější melodické ozdoby jako je: trylek, tremolo, příraz, skupinka a obal. Žák také ovládá rytmické a variační cvičení při nácvičku skladeb.

Hudební materiál a technická cvičení:

- všechny durové a mollové stupnice v celém rozsahu nástroje
- zahraje akordy ve 4hlasé podobě s obraty a arpeggio
- zahraje velký rozklad akordu, tercie a oktávy
- G. Allaga – *Ausgewahlte Studien für Zymbal* (výběr etud)
- M. Giuliani – *Etudy op. 100* pro kytaru
- L. Papp – 9 bagatell cimbalomra
- B. Bartók – *Pro děti*, sešit IV. – pro dva cimbály
- Práce s lidovou písni a s harmonickým doprovodem

5. ročník

V 5. ročníku zdokonalujeme úroveň technické hry, dbáme také na čistotu úhozu společně s rytmickou a dynamickou vyrovnaností. Žáky vedeme k samostatnému řešení problémů v nástrojové hře jako je: střídání paliček, pedalizace, hudební frázování aj. Mezi další požadavky řadíme tónovou kulturu, která nám pomáhá k osobitému projevu přednesových skladeb a také k zhodnocení vlastní práce.

Hudební materiál a technická cvičení:

- všechny stupnice dur a moll, chromatická stupnice
- zahraje velké rozklady akordů rozloženě i 4hlasé arpeggio
- transponuje technická cvičení a lidové písni
- zahraje sekvenční cvičení
- V. Brada *Osmiaktová cvičení pro cimbál* (výběr)
- G. Allaga – *Vybrané studie pro cimbál*
- G. Allaga – *Bouře*

- J. S. Bach – *Dvojhlasé invence* (duo)
- J. Mazourová – *Preludium a toccatina*
- Radek Zapletal – *Invence*

(Učební osnovy pro Základní umělecké školy, 2019)¹⁸.

---

¹⁸Dostupné

https://www.izus.cz/zakony_vyhlasky_a_jine_dokumenty/CIMBAL_osnovy_pro_ZUS_prepis.pdf

5. Významní autoři cimbálového světa

Následující kapitola je věnována vybraným osobnostem spjatých s cimbálem. Jsou to vynikající skladatelé, pedagogové, folkloristé a umělci s velkými muzikantskými a lidskými zkušenostmi. Seznámíme se s autory, kteří stáli při začátcích výuky hry na cimbál v padesátých letech 20. století, ale i současnými autory.

5.1. Albert Pek

Byl český klavírista, hudební skladatel, dirigent, pedagog, folklorista a sběratel lidových písní. Narodil se 21. října 1893 v Poděbradech. Na Pražské konzervatoři studoval hru na klavír a varhany, složil státní zkoušky ze zpěvu a hry na klavír. Od roku 1916, kdy absolvoval na konzervatoři, pracoval jako učitel zpěvu na střední škole. Působil jako sbormistr sboru Hlahol na Vinohradech a jako kapelník vinohradské zpěvohry.

Od roku 1920 do roku 1939 byl ředitelem Městské hudební školy ve Znojmě. Dirigoval Znojenskou filharmonii a Pěveckou jednotu Vítězslav Novák. V roce 1930 stál u zrodu Pekova dudáckého sdružení. Roku 1938 byl německými úřady suspendován a vrací se zpět do Prahy. Zde začíná pracovat v Československém rozhlasu jako odborný pracovník v národopisné redakci. Jeho hluboký zájem o folklórní hnutí se projevuje v činnosti redakce. Vyhledává a sbírá lidové písně, propaguje folklórní soubory a organizuje soutěže.

Od roku 1951 vyučoval na Pražské konzervatoři, kde působil jako vedoucí oddělení lidových nástrojů. Vyučoval předměty jako je harmonizace lidové písně, nauka o lidových nástrojích, hra na dudy a cimbál. Pro své žáky skládal skladby pro lidové nástroje, nejvíce skladeb je určeno pro cimbál. Svým učitelským působením se zasloužil o výchovu nové generace cimbalistů a dudáků.

Albert Pek ¹⁹působil také jako skladatel. Vytvořil kolem 150. pořadů s názvem Zpěvy domova. Pracoval jako hudební poradce pro filmy např.: Staré pověsti české, Stoletá krása, Varšavské léto. Dále složil filmovou hudbu k více jak 20. filmům. Jako klavírista vystupoval s Českým kvartetem s Emou Destinovou a houslistou J. Brunou. Zemřel 20. března 1972 v Praze.

---

¹⁹ Viz. přílohu č. 10.

- **Dílo**

Jeho dílo je ovlivněno lidovou písní a tvorbou z různých regionů – Znojensko, Slovácko, Haná, Kouřimsko, Poděbradsko i Slovensko. Komponoval skladby pro různé lidové nástroje. Do skladeb pro klavír řadíme *Akvarely, U moře*. Z Komorní tvorby jsou nejznámější *Sonáta pro housle a klavír*, Smyčcové kvarteto – *Jihoslovanská rapsodie, Koncert pro akordeon a orchestr*, Orchestrální skladby – *Ruské tance, Horácké tance*. Do vokálně – instrumentální tvorby patří *Melodram březan, duben, květen*. Dále se také věnuje sborovým skladbám – *Balady a romance, Pastýřská píseň vánoční*.

Nejvíce skladeb složil Albert Pek pro cimbál. Jeho skladby se hrají na ZUŠ i na konzervatořích. Skladby pro cimbál: *Poetische Etude, Ein altes Lied, Nocturno, Melodie, Sonett I., II., III., IV., Chromatische Etude, Etuda A – dur, Divertimento, Preludium, Tarantella, Walzer, Etuda G – dur, Ekloga, Meditation, Rhapsodie*. Komorní hudba: *Sonatine* (cimbál a flétna) *Trio* (cimbál a 2 kytary).

5.2. Vojtěch Brada

Byl velkou cimbálovou osobností České republiky, skladatel pedagog a folklorista. Narodil se 20. dubna 1911 v Malenovicích. Studoval na kněze na Piaristickém gymnáziu v Kroměříži. Zde získal značné historické znalosti, ovládal jazyky jako je latina, řečtina a hudební znalosti uplatnil jako vynikající pianista a varhaník.

V letech 1933–1939 vyučoval na národních školách na Slovensku a mezi lety 1940–1949 působil také jako odborný učitel ve Vizovicích. Zde se Vojtěch Brada²⁰ seznamuje s folklórem. Studuje lidové písně, lidové hudební nástroje, nejvíce cimbál, který ho uchvátil natolik, že začal s hrou na cimbál jako samouk. Od roku 1949 se zabývá etnologickým výzkumem v oblastech Chrastěšova, Valašské Bystřice, Vizovic, Trnavy, Ublu a následně v Lutoníně.

V roce 1950 začal působit jako učitel všeobecně vzdělávacích předmětů na Vyšší hudební škole v Kroměříži. Vyučoval zde český a německý jazyk, dějepis, zeměpis a kulturní dějiny. Od roku 1952 vyučoval hru na cimbál, nauku o lidové písni, folkloristiku a předměty spojené s výukou hry na cimbál. Tato výuka byla zcela nová, proto kromě pedagogické činnosti sepisuje i metodiku výuky hry na cimbál, pro

---

²⁰ Viz. přílohu č. 11.

studenty vydává skripta pro předmět nauka o lidové písni a skládá etudy a technické skladby. V letech 1957–1958 se zabýval sbíráním lidových písní v oblasti Kroměřížska, Kojetínska a Bojanovic.

Roku 1969 spoluzakládá Hanácký poradní sbor v Kroměříži. Zároveň pracuje v Ústředním poradním sboru SLPT při Ústavu pro kulturní výchovnou činnost v Praze. V roce 1970 odchází do penze, ale zůstává stále aktivní. O dva roky později se stává kronikářem města Kroměříže, spolupracuje s kroměřížskou konzervatoří a nadále je činný ve folklórních souborech. Sepisuje hudební části k pořadu Český rok v rámci Dětské Strážnice roku 1977. Přednáší na Lidové konzervatoři v Přerově. V roce 1977 za aktivní veřejně prospěšnou práci dostal Vojtěch Brada čestné uznání rady Městského národního výboru v Kroměříži. Zemřel 25. března 1983 v Kroměříži (RAMDAN, 2017).

- **Dílo**

Vojtěch Brada vydal za svého života několik významných děl, určených pro cimbálovou hru. Mezi jeho nejvýznamnější dílo patří *Škola hry na cimbál*, která zahrnuje metodiku výuky hry na cimbál. Velmi známé jsou také jeho skladby určené pro žáky konzervatoře – *30 osmitaktových cvičení pro cimbál*. Dále napsal: *Etudy pro cimbál*, *Andante pro cimbál*, *Cyklus písní s průvodem klavíru*, *úpravy lidových písní pro cimbál*, *Úprava lidových nokturn Leoše Janáčka pro cimbál*.

5.3. Jaromír Dadák

Patří k průkopníkům sólového cimbálu v produkci české artificiální hudby v posledních 40 letech. Narodil se 30. května 1930 ve Znojmě v roce 1956 ukončil studium na JAMU v Brně. Působil jako redaktor hudební režisér a šéf orchestru v Československém rozhlasu. Pracoval jako tajemník Svazu československých skladatelů. Od roku 1969 až do roku 1971 byl ředitelem Státního symfonického orchestru v Olomouci. Kromě studia moravského folklóru se věnuje hlavně instrumentální tvorbě pro sólové nástroje, nebo různá komorní seskupení.

- **Dílo**

Jaromír Dadák ²¹zkomponoval skladby pro cimbál, které se hrají dodnes a neodmyslitelně patří do cimbálové literatury. Jsou to tyto skladby: *Sonáta pro cimbál*,

---

²¹ Viz. přílohu č. 12.

Concertino pro cimbál a malý orchestr. Lidová balada pro cimbál – Janko, Janko, zlá novina, Miniatury – Čtyři pozdravy z Beskyd, četné folklórní kompozice – Za našima humny²², Capriccio pro cimbál a komorní orchestr, Čtyři koncertní etudy pro cimbál, Etudu h moll, Na horách, na dolách pro tři cimbály, housle a violu, Písň z Nedašova, Písň z Vyšného Kelčova.

5.4. Jarmila Mazourová

Se narodila 5. 12. 1941 v Prostějově. Základy hudebního vzdělání získala u své tety Zdenky Rolníčkové, u které studovala v letech 1949–1956 hru na klavír. Po maturitě na střední škole byla roku 1958 přijata na Janáčkovu akademii muzických umění v Brně, kde studovala skladbu. Stala se tak první ženou, která tento obor na JAMU studovala. V kompozici se nejprve vzdělávala u Viléma Petrželky a Ctirada Kohoutka a ve 3. a 4. ročníku studovala skladbu u Jana Kapra. V roce 1963 Jarmila Mazourová ²³absolvovala skladbou Symfonický dialog pro klavír a orchestr. Tato skladba byla provedena Olomouckou filharmonií pod vedením Zdeňka Mácaly v sále brněnského Stadionu.

Po absolutoriu se začala věnovat pedagogické činnosti, a to nejprve na Pedagogické fakultě v Brně, později na různých Základních uměleckých školách, kde vyučovala hudební nauku a klavírní hru. Zároveň si rozšiřovala vzdělání dálkovým studiem ve hře na klavír na brněnské konzervatoři, kde absolvovala v roce 1965 u prof. Josefa Kysely. Za svého pedagogického působení v Mikulově se Jarmila Mazourová zabývala tvorbou pro potřeby školy, především pro žáky LŠU. Zde se také seznámila s cimbálem, který studovala u Evy Schwarzové. Od roku 1967 vyučovala na LŠU Kosmákova v Židenicích, kde působila 18 let. Ve své pedagogické činnosti se věnovala výuce hry na klavír, flétnu, hudební nauce a také korepeticím. Při své činnosti zde také absolvovala první cyklus ve hře na cimbál u Milady Kapitánové.

V letech 1973–1975 vystudovala postgraduálně kompozici na Jamu v Brně pod vedením C. Kohouta, A. Piňose a M. Ištivána. V letech 1981–2011 prováděla výuku kompozice na ZUŠ. Pro tuto výuku vypracovala také pedagogické osnovy a sepsala metodiku. V roce 1984 Jarmila Mazourová vyučovala na LŠU v Líšni a od roku 1987 vyučovala na LŠU Antonínská. V současnosti působí již několik let na ZUŠ v Mikulově, kde vyučuje hru na klavír, donedávna se věnovala také výuce kompoziční

---

²² Viz. přílohu č. 13.

²³ Viz. přílohu č. 14.

činnosti. Během své pedagogické činnosti komponuje skladby pro různé nástroje, zejména pro zobcové flétny s kombinacemi různých nástrojů. Také píše skladby pro cimbál sólo i v jiných seskupeních. Široký záprah její tvůrčí práce obsahuje i hudbu pro všechny ostatní nástroje, zejména pro soutěžní účely ZUŠ, které jsou určeny hlavně pro mládež.

Její skladby jsou rozšířené a mnohé znějí po celé republice v opisech, protože jen malá část její tvorby je vydána. Výjimkou jsou skladby pro cimbál, které vydává pan Martin Zeman. Paní Mazourová získala mnoho ocenění v různých skladatelských soutěžích. Mezi nejvýznamnější ocenění řadíme cenu ve skladatelské soutěži vypsané MKČR za skladbu *Podzimní suita* v roce 1973. Na X. Mezinárodním festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí v roce 2013 získala od OSCČR cenu sdružení cimbalistů ČR za celoživotní přínos v oblasti skladatelské tvorby.

- **Dílo**

Kompoziční tvorba Jarmily Mazourové je rozsáhlá, a proto se zaměříme na skladby, které jsou určené především pro cimbál. V roce 1964 vydává *Invenci*, ve které hrají flétna, housle, cimbál. O tři roky později komponuje *Ukolébavku* pro zobcovou flétnu a cimbál. V roce 1969 vydává jednu z nejhranějších skladeb pro cimbál, kterou je *Preludium a Toccatina I, II, III*²⁴. Mezi další skladby, kde se cimbál objevuje patří *Andante e Vivo* pro klarinet, housle a cimbál, *Tři metamorfózy* pro cimbál, *Lesní cestou* pro cimbál a klavír, nebo *Čtyři Invence* pro cimbál. Mezi další populární tvorbu řadíme *Dialogy* (Poetický, Dramatický a Ironický), které jsou pro dva cimbály (Hudební informační středisko, 2019).

5.5. Daniel Skála

Je uznávaný cimbalista, pedagog a skladatel cimbálových kompozic. Narodil se 19. července 1981 v Ostravě. V sedmi letech se na ZUŠ v Ostravě – Porubě začal učit hrát na cimbál. Vystudoval Konzervatoř P. J. Vejvanovského v Kroměříži pod vedením Růženy Děcké. Poté následovalo studium na Lisztově akademii v Budapešti u Ilony Szeverényi. Na Janáčkově konzervatoři v Ostravě studoval hudební kompozici a na Ostravské univerzitě sbormistrovství. Roku 2013 ukončil doktorandské studium na Ostravské univerzitě se zaměřením na hudební teorii a pedagogiku.

---

²⁴ Viz. Přílohu č. 15.

V současné době pracuje jako pedagog, vyučuje hru na cimbál na Janáčkově konzervatoři v Ostravě.

Daniel Skála ²⁵patří mezi špičkové, profesionální hráče na cimbál. Snaží se prezentovat cimbál jako koncertní nástroj umělé hudby. Jako sólový hráč spolupracuje i s předními českými a zahraničními orchestry. Pořádá koncerty, autorsky se podílí na koncertním projektu „Cimbál jak ho neznáme“.

- **Dílo**

Na koncertech představuje i své hudební kompozice. Mezi nejznámější skladby patří: *Koncert pro cimbál a komorní orchestr*, skladba pro smíšený sbor, smyčce, cimbál a recitátora – *Příběhy ze světa zvířat, aneb povýšený slon*, *Miniatury pro cimbál a klarinet*, cimbálový duet – *Cimbálové rozepře*, *Koncertní variace*, cyklus miniatur – *Pozdravy z Ostravy* (Daniel Skála 2019)²⁶.

---

²⁵ Viz. přílohu č. 16.

²⁶ Dostupné z: <http://www.danielskala.cz/>.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s cimbálovou literaturou. V úvodních kapitolách jsem se zabýval cimbálem jako hudebním nástrojem, který je znám především ve folklórním prostředí a stále více si nachází místo na koncertních pódiiích. Popsal jsem stavbu nástroje, jeho historii a zmínil významné výrobce cimbálu. Dále jsem se zabýval výukou hry na cimbál v českých školách a v zahraničí.

Za stěžejní část práce považuji kapitoly, které seznamují s cimbálovou literaturou. Větší část práce jsem se věnoval českým skladbám. Kromě výčtu hudebních děl, jsem se snažil zpracovat tato díla do výuky hry na cimbál.

V závěru jsem vzpomněl významné autory cimbálového světa a práci doplnil obrázky samotného nástroje, jeho předchůdců a vybranými nejpoužívanějšími skladbami.

Přál bych si, aby se tato práce stala inspirací pro žáky, cimbalisty a celou cimbálovou veřejnost, kterým by rozšířila jejich znalosti. Aby vznikaly nové skladby pro cimbál a nacházela se další původní literatura, která by obohatila repertoár cimbalistů.

Použité zdroje a literatura

1. BARONOVÁ, B. Časopis Cimbalfest revue, 2015.
2. BRADA, V. Škola hry na cimbále. Bratislava: Osvetový ústav, 1982.
3. ČÍŽEK, B. Fotografický atlas hudební nástroje, Aventinum, 2008.
4. DOČKALOVÁ, B. Cimbál na území Čiech a Moravy. Diplomová práce, Akadémia umení v Banskej Bystrici. Vedoucí práce Viktória Herencsár. 2007.
5. DROPOVÁ R. ČEČKOVÁ B. Metodická příručka hry na cimbál pre pripravné študium a I. stupeň základného štúdia ľudovej školy umenia, Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľství, 1987.
6. GILAROVÁ, D. Výuka cimbálu na českých konzervatořích. Historie. Současný stav. Komparace. Diplomová práce. Ostravská univerzita v Ostravě. Pedagogická fakulta, Ostrava. 2011.
7. GRÁC, R. Náuka o hudobných nástrojích. 1. vydání. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982.
8. HERENCŠÁR, V. Svet cimbalu, Slovenská cimbálová asociace, 2019.
9. KURFÜRST, P. Hudební nástroje. 1. vydání. Praha: TOGGA, 2002.
10. RAMDAN, A. Vojtěch Brada a jeho působení na kroměřížské konzervatoři. Závěrečná písemná absolventská práce. Konzervatoř P.J. Vejvanovského. Vedoucí práce Miloslav Bubeníček, Kroměříž, 2017.

11. *Daniel Skála* [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <http://www.danielskala.cz/>.
12. *Holak výroba cimbálu* [online]. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z: <http://www.holak.cz/>.
13. *Hudební informační středisko* [online]. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: <https://www.musica.cz/cz/composers/show?itemId=1657>.
14. *Loučení s cimbálem* [online]. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/loucení-s-cimbalem-jako-kdyz-z-domu-odejete-rika-mistr-20190428.html>.
15. *Učební osnovy pro Základní umělecké školy* [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://www.izus.cz/zakony_vyhlasaky_a_jine_dokumenty/CIMBAL_osnovy_pr_o_ZUS_prepis.pdf.

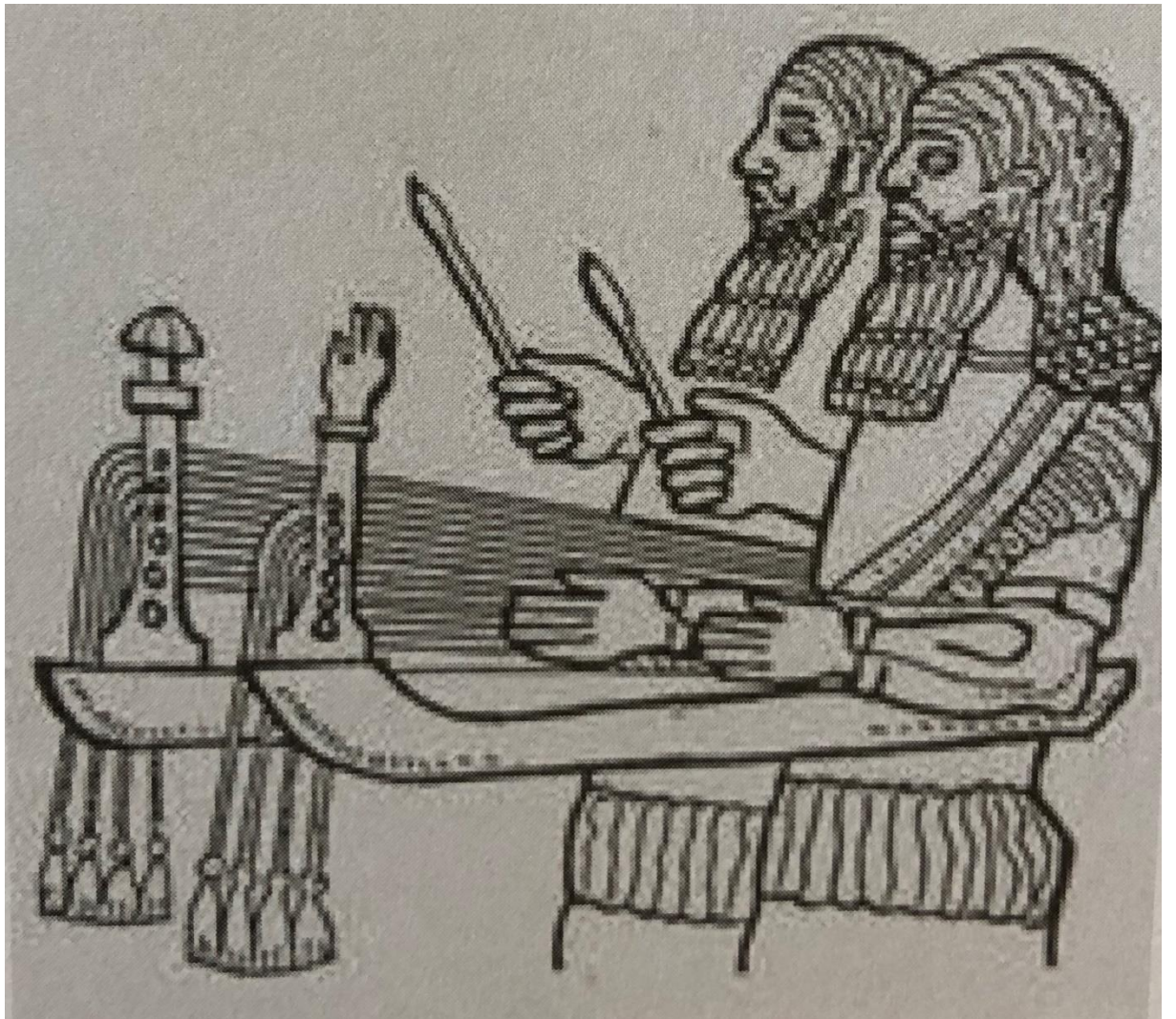

Přílohy

Seznam příloh

1. Zobrazení z Ninive 9. stol. př. n. l.
2. Král David při hře na psalterium
3. Salterio
4. Hackbrett
5. Santur
6. Koto
7. Malý cimbál
8. Velký cimbál
9. Vojtěch Brada – Etuda a moll od Gézy Allagy
10. Albert Pek
11. Vojtěch Brada (uprostřed)
12. Jaromír Dadák
13. Jaromír Dadák – Za našima humny – folklórní kompozice
14. Jarmila Mazourová
15. Jarmila Mazourová – Preludium a Toccata III.
16. Daniel Skála

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

ETUDA

Poco allegro e con anima

Allaga Géza

31

212 12121 2121 simile 212

f *p* *f*

pp *mf* *dim.* *p*

mf *cresc.*

f *dim.*

f *p* *f*

p *f*

f *F* *dim.*

1 2 1 2

sfz *cresc.* *f*

dim.

fp *cresc.*

f *dim.* 2

1 2 1 2

fp *cresc.* *f*

fp *dim.*

fp *cresc.* * P * x

p x * P x * P x * 1 2 *f* >

p *f* *p*

f

cresc. *rall.* *f* 2 1 2

10.

11.

12.

Za našima humny

Za našimi humnami Hinter unserer Schneune

Jaromír Dadák
(* 1930)

Moderato *poco sost.* *a tempo, ma rubato*

mf 6 mp Red. Red.

6 Red. Red. Red. Red. 3 Red.

11 Red. Red. Red. Red.

poco sost. **Poco meno mosso**

16 mf mp Red. Red. *poco a poco crescendo* (Red.)

19 Red. Red. Red. Red. f Red.

22

mf *mp*

Ped. Ped. Ped. Ped.

26

Ped. Ped. (Ped.) Ped.

29

mf *mp*

Ped. Ped. Ped. Ped.

Tempo primo

33

p

Ped. Ped. Ped.

36

mp *p*

Ped. Ped. Ped. Ped.

42 *poco sost.*

mp
Red.

47 *a tempo*

mf
Red.

51 *Poco meno mosso*

f
Red.

mp
(Red.) Red.

f
Red.

56

Red.

f
Red.

60

mf
Red.

mp
(Red.)

14.

Preludium a Toccatina III

Preludium Jarmila Mazourová
(* 1941)

Andantino (♩ = 144)

cimbál

p *f* *poco rit.*

a tempo *ritardando molto* *p* *ffz*

Maestoso (♩ = 80)

f energico *ff* *pesante*

poco rit. *a tempo* *mp* *p*

poco rit. *attacca str. 4* *pp* *ppp*

© Martin Zeman, Brno 1997, Czech Republik
Všechna práva vyhrazena
All rights reserved

MZ003

Veškerá provedení hlaste OSA.

Presto (♩ = 132)

Toccatina

The musical score consists of two staves: a right-hand staff (treble clef) and a left-hand staff (bass clef). The piece is in 2/4 time and begins with a tempo marking of Presto (♩ = 132). The right-hand part features a series of sixteenth-note runs, often with slurs and accents. The left-hand part provides a rhythmic accompaniment with similar sixteenth-note patterns. Dynamics range from *sfz* (fortississimo) and *mf* (mezzo-forte) to *f* (forte) and *ff* (fortissimo). Pedal markings (*Ped.*) are used extensively throughout the piece. Specific markings include *ped. simile* and *poco pesante*. The score concludes with a *Tempo I.* marking and a final *sfz* dynamic. A small asterisk (*) is present at the end of the piece.

16.

Anotace

Jméno a příjmení:	Marek Číp
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Lena Pulchertová, Ph. D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Cimbálová literatura a její specifika
Název v angličtině:	Cimbalom literature and its specifics
Anotace práce:	Práce je zaměřena na odbornou a hudební literaturu pro cimbál s jejím využitím při výuce na českých hudebních školách. Kromě historie, stavby nástroje a výuky hry na cimbál podává výčet především české hudební literatury a její zařazení do učebních osnov ZUŠ.
Klíčová slova:	Cimbál, cimbálová literatura, ZUŠ, konzervatoř
Anotace v angličtině:	The thesis is focused on professional and musical literature for cimbalom and its use for education in Czech schools of music. Excluding history, making of the instrument and cimbalom play education it gives read mostly from Czech literature and it's placement in curriculum in school of music.
Klíčová slova v angličtině:	Cimbalom, dulcimer, cimbalom literature, school of music, conservatory
Přílohy vázané v práci:	16
Rozsah práce:	40
Jazyk práce:	Čeština